

Stichting Eendenkooi Maaspoort

Nieuwsbrief nummer 74, 01-04-2025

Lente.

Het is weer lente. De meteorologische lente begint altijd op 1 maart, maar de astronomische lente begint pas wanneer de zon loodrecht boven de evenaar staat. Meestal is dit op 20 of 21 maart. De lente markeert de overgang van koudere naar warmere temperaturen.

Tijdens de lente ontwaakt de natuur en komen de dieren weer uit hun winterslaap. Opvallend aan het voorjaar is dat de bomen weer knoppen beginnen te vormen, het gras weer groen wordt en de bloemen gaan weer bloeien. Dit allemaal is goed te zien in de Eendenkooi.

De ijsvogeltjes dartelen achter elkaar aan, de ganzen, koeten en eenden vormen koppeltjes. De eerste eieren zijn al even gelegd en binnenkort kunnen we weer jonge pullen verwachten.

De broedkorven liggen weer uit.

Het eerste speenkruidbloemetje is al op 6 maart gezien.

De eerste waterplanten komen boven water en groeien hard.

Knotten en snoeien mag niet meer (zie verderop). De bevers zullen binnenkort weer jongen krijgen. Wanneer zullen we ze zien?

Broedkorf

Bevers, maar dan anders.

Op 16 maart is de bevergroep van scoutinggroep DEBONO op bezoek geweest in de Eendenkooi. Zij waren op zoek naar kikkervisjes, en wilde dit combineren met een bezoek aan de Eendenkooi. Door te zoeken naar kikkervisjes wilde ze meer leren over de kikkers en natuur. Ook wilde ze meer leren over de andere dieren die in het water van de Eendenkooi rond zwemmen. Ze waren dan ook erg enthousiast over de beide schedels die we konden laten zien. En we hebben schepnetten en een mooie zoekkaart met water- en slootdieren.

Nieuwe plant

In het noorderbos is een voor de Eendenkooi nieuwe plantensoort ontdekt; Koninginnenkruid.

Koninginnekruid of leverkruid is een plant uit de composietenfamilie. De soort wordt 30-170 cm hoog en groeit op vochtige plaatsen, bijvoorbeeld in ruigtes, aan waterkanten, in moerassen, rietlanden en vochtige bossen.

Er vormen zich roze bloemhoofdjes van vijf of zes buisbloemen (soms wit). Het omwindsel heeft purperen topjes. De plant bloeit als schermvormige pluim van bloemhoofdjes. De bloeitijd is van juli tot september. De bladeren zijn tegenoverstaand. De onderste bladeren zijn omgekeerd-lancetvormig en gesteeld; de bovenste bladeren zijn driedelig, lancetvormig, ongesteeld en grof gezaagd. De bloem produceert veel nectar en wordt door vlinders en bijen druk bezocht. Een thee van koninginnekruid werd vroeger gebruikt tegen verkoudheid en als laxermiddel. In grote hoeveelheden tast hij de lever aan en kan leverkanker veroorzaken. Oorspronkelijk werd deze plant leverkruid genoemd.

Koninginnekruid is een waardplant voor verschillende soorten motten en vlinders

zoals de dwergvedermot, de veelkleurige bladroller, de koninginnekruidkokermot, de heelblaadjeskokermot en de heelblaadjesmineermot.

Koninginnenkruid

Eendenkooien binnen de huidige grenzen van 's-Hertogenbosch

Binnen de huidige grenzen van de gemeente 's-Hertogenbosch hebben in het totaal zeker 20 eendenkooien gelegen.

Ten noorden en ten westen van 's-Hertogenbosch hebben minimaal negen eendenkooien gelegen. Helaas is niet van alle kooien veel materiaal aanwezig en sommige rest alleen een aanwijzing op een enkele kaart.

Onderstaand het overzicht van deze kooien:

- 1 De Hamsche Kooi (Kleijne Kooij van Grobbendonk C)
- 2 Bosse Veld (Kooi van de Hr. Kuijssen D)
- 3 Orthense Kooi (H)
- 4 Kooij van de Prins van Oxholder (I)
- 5 De Bokhovensche Kooi (niet op de kaart)
- 6 Vlijmensche Vogelkooij / Bieserkooi (E)
- 7 Vlijmensche Vogelkooi (F)

Aan de oostkant tegen Rosmalen aan

8 De Krabbenkooi

In Empel

9 Empelsche Kooi (Maaspoort) (G)

10 Bij de blauwe sluis

11 In de korte Beemden

In Rosmalen

12 Rijnense kooi

13 Hoevensche kooi

14 Robbe kooi

15 Luner kooi

16 Sopers kooi A

17 Sopers kooi B

18 Beuzekom kooi (rechts op de kaart)

19 Oude kooi

In Nuland

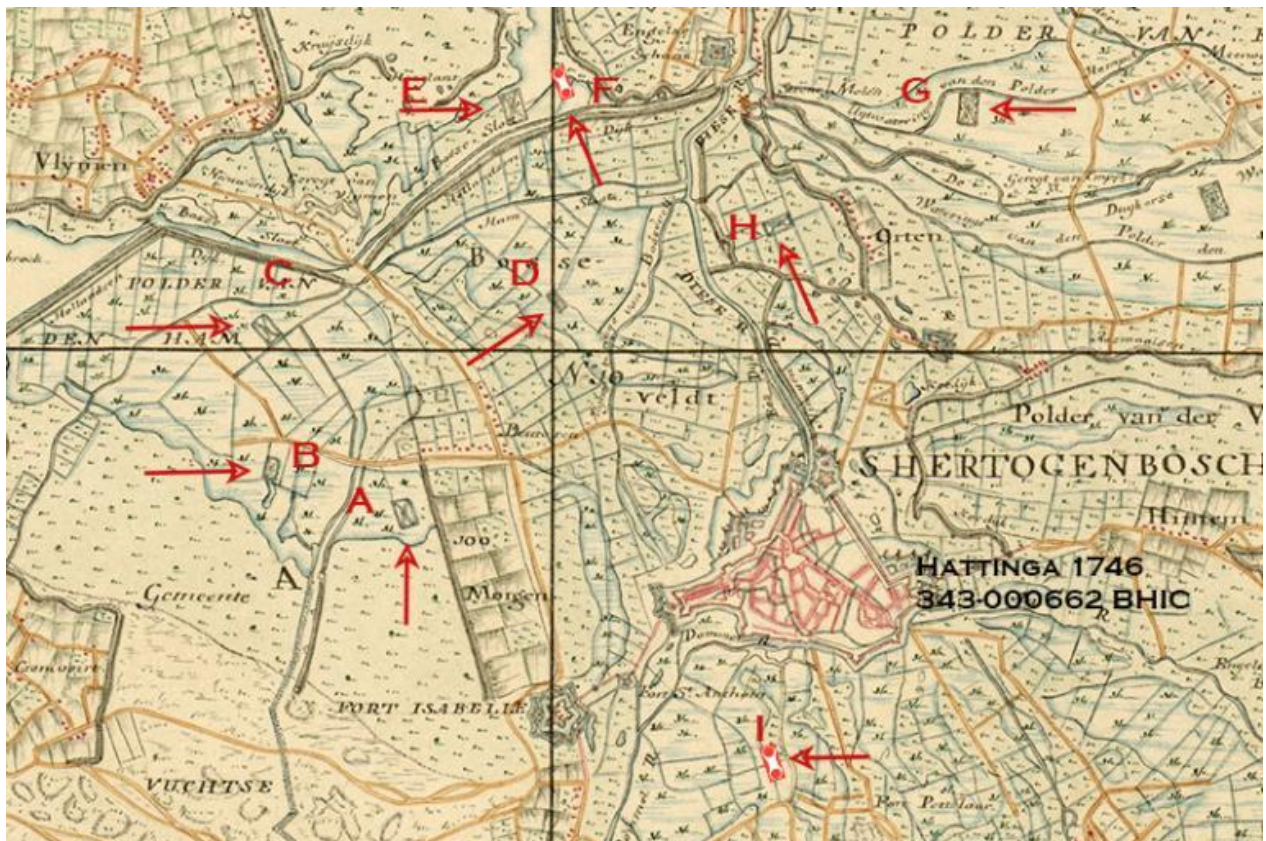
20 De kooi van de heer van Nuland in de Korte hoeven

Kooien vlak bij 's-Hertogenbosch

A De Oude Kooi bij Deuteren (Grote Kooij van Grobbendonk)

B De Nieuwe Kooi bij Deuteren

Z Haarsteegse Vogelkooij Sompen en Slagen (niet op de kaart)

Oude kaart van Hattinga 1746 bewerkt door Jan Taat

C - De Hamsche Kooi (Kleijne Kooij van Grobbendonck)

Geschiedenis

De Hamsche kooi is aangelegd na octrooi op 12 januari 1621 door Baron Antonij Schets, van Grobbendonck, gouverneur van de stad 's-Hertogenbosch. Deze kooi heeft gelegen in het gebied wat nu bekend staat als “de moerputten”. De kop van de spoorbrug staat op de plaats waar de kooi gelegen heeft. Tot 1701 was de kooi eigendom van de Heer van Drunen. In 1701 kwam de kooi in handen van de familie van Lier. De kooi was al in 1708 vervallen en niet meer in gebruik om eenden te vangen. In 1739 ging de kooi over naar de familie Tieleman Ermers en waren eigenaar tot 1795 waarna Johan van Verhellouw de kooi overnam. Pas in 1861 krijgt de kooi een nieuwe en ook laatste eigenaar Joh. Straatman. De kooi moest uiteindelijk wijken voor de aanleg van het Langstraatspoor.

Op de kaart van Hattinga over de oude situatie van 's-Hertogenbosch anno 1674 staat de kooi vermeld als de “Kleine kooy van Grobbendonck”. Deze kooi had een oppervlakte van 1 hectare 23 are en 40 centiare.

Registratie Jachtwet

1814, 1819, 1824, 1829, 1834

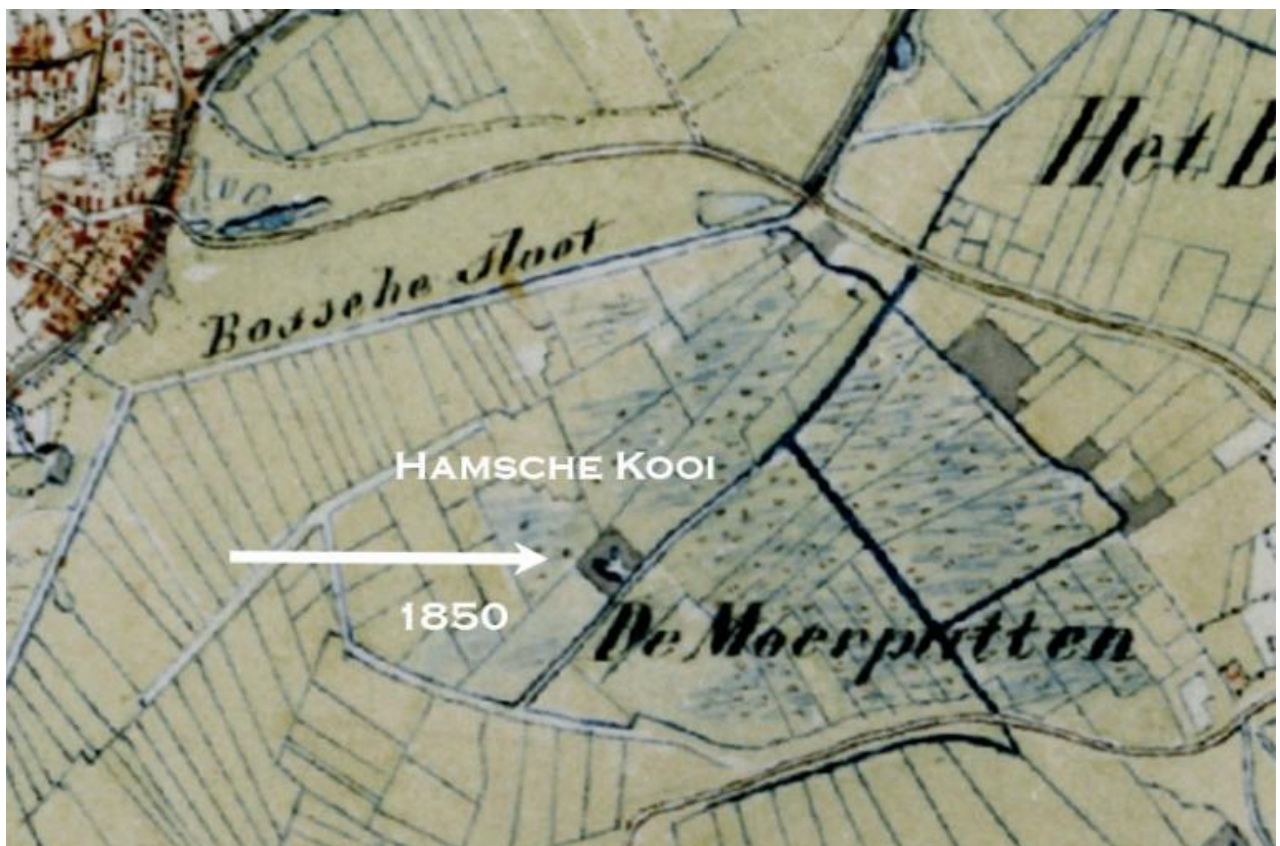
J. Verhellouw, onder Cromvoirt in den Polder den Ham

1852 - 1861

Vrouwe Catharina Cornelia Verhellouw

1861 - 1883

Joh. Straatman

Gedeelte kaart Grote historische atlas van Zuid-Nederland 1830 – 1855 bewerkt door Jan Taat

Topografische atlas Noord Brabant bewerkt door Jan Taat

Historische atlas Noord Brabant

Eendenkooi Maaspoort

Foto's uit de oude doos

Op onderstaande foto is duidelijk te zien dat ook de 2^e brug eigenlijk een draaibrug is. Dit was een eis van de gemeente omdat de brug weggedraaid zou moeten kunnen worden als er een maaiboot in de Eendenkooi zou komen. Er is nog nooit een maaiboot in de Eendenkooi geweest.

2^e Draaibrug

Over de draaibruggen is nog een stukje tekst uit 2001 gevonden.

De eendenkooi is omgeven door een 6 - 8 meter brede sloot en is dus in principe niet bereikbaar. Op zich is dit natuurlijk een goede zaak voor de rust in het gebied. Anderzijds is het erg lastig voor de vrijwilligers die op gezette tijden en in overleg met Beheer Openbare Ruimte van de gemeente 's-Hertogenbosch met het nodige gereedschap naar binnen willen voor het uitvoeren van renovatie- en onderhoudswerkzaamheden.

Daarom zoekt de Werkgroep Eendenkooi Maaspoort (aangesloten bij de Lokale Agenda 21 en bij "Mooi zo Goed zo") een sponsor voor de constructie van twee bruggetjes: één toegangsbrug en een interne "werkbrug".

Het is de bedoeling om de bruggetjes zodanig te construeren dat ze aan de ene kant gemakkelijk te bedienen en te gebruiken zijn maar anderzijds niet uitnodigen tot ongewenste bezoeken.

Daarom is gekozen voor het volgende constructieontwerp:

In de buitenwal van de sloot wordt een poer (zo mogelijk een houten constructie) geplaatst, die gaat dienen als draaipunt voor een draaibrug van ca 10 meter lang en ca 60 cm breed. Het draaipunt wordt zodanig gekozen dat net een oploopsteigertje aan de andere kant van de sloot kan worden bereikt.

Als de brug niet wordt gebruikt ligt hij als een soort steiger op de walkant, goed geborgd met vandalisme - bestendige sloten. Als bevoegde personen - de sleutelhouders te weten: Beheer Openbare Ruimte en twee leden van de Werkgroep Eendenkooi Maaspoort - de eendenkooi willen betreden voor werkzaamheden of voor een excursie - draaien ze de brug van de "ruststop" op de walkant over de sloot naar het oploopsteigertje aan de overkant van de sloot en borgen de brug daar weer met een slot. Na afloop van de werkzaamheden / excursie wordt de brug weer op de wal getrokken en vastgezet.

Bij het bruggetje zou een info paneeltje kunnen komen met summiere informatie over de kooi en de telefoonnummers van de werkgroep leden voor verdere informatie. Daar zou ook de sponsornaam kunnen worden vermeld.

G G Schreiber

Ook het volgende stukje is gevonden over de draaibruggen.

De toegangsbrug wordt gesponsord/gefinancierd door Rabobank en Bouwbedrijf van den Bouwhuijsen bv. De gemeente 's-Hertogenbosch neemt een groot deel van de uitvoeringskosten in 2001 en 2002 voor haar rekening.

De tweede draaibare brug over de verbindingspijp tussen vijver en de om de kooi liggende sloot is noodzakelijk om efficiënt te kunnen werken. Om in het gebied bij de zuid-oostpijp te komen moet nu eerst een flinke wandeling rondom de hele vijver worden gemaakt. Voor het aan- en afvoeren van materiaal, gereedschap en afval moet dezelfde omweg gemaakt worden (zie plattegrond).

Als de tweede draaibare brug klaar is, kan bij excursies en bezoekersgroepen een wandeling rond de hele vijver/kooi worden gemaakt.

Nog een foto van voor de draaibruggen

Nog een stukje over een brug

Begin vorig jaar bleek de brug over pijp 4 aan reparatie toe. Daar eenmaal mee begonnen bleek de brug in veel slechtere staat dan dat we aanvankelijk dachten. Er zou een nieuwe brug moeten komen

In maart wordt bij de gemeente gemeld dat de houten brug rot is en gevaarlijk in gebruik. Deze bevindt zich in de Eendenkooi Maaspoort en is vermeld op de standsplattegrond op de site van de gemeente

Volgens het bericht wat we terug krijgen is de gemeente 's-Hertogenbosch geen eigenaar van deze brug. En is de brug ook niet in beheer en onderhoud bij de gemeente. Zij zijn derhalve niet bevoegd om deze brug te repareren of te verwijderen.

In mei krijgen we bericht dat de gemeente na overleg heeft wij besloten dat gemeente 's-Hertogenbosch de huidige brug over de zuid-oostelijke pijp gaat vervangen door een nieuwe brug. Dezelfde grootte, en breedte. Het verwijderen van de bestaande, en het engineeren en bouwen van de nieuwe brug zullen zij betalen. De nieuwe brug wordt hun eigendom, en gaan die dan ook beheren en onderhouden.

Zij willen de nieuwe brug gaan bouwen met circulaire materialen, misschien wel een goede, tweedehandse brug. Dit gaan ze nu onderzoeken. Dat duurt enkele weken, en zij komen hier nog op terug.

In juni komen zij om het bruggetje in de Eendenkooi te bezichtigen.

Half september wordt gemeld dat de aanvraagtermijn voor de vergunning 8 weken en de bezwaartermijn 6 weken is. De vergunning kan worden aangevraagd als de berekening van de brug gereed is. Als de aanvraag van de vergunning gedaan is, kan met de aannemer een planning gemaakt worden.

En een andere vraag: het hele verhaal is opgestart in februari van dit jaar, in contact met je collega die toen aangaf 'de zorg' voor de brug als gemeente over te nemen. We hebben toen ook besloten om vanwege de 'onbetrouwbaarheid' van de brug hem uit te sluiten van gebruik met het oog op de veiligheid van onze vrijwilligers. De brug ligt echter wel in een essentiële route en we hebben er ook echt last van dat hij niet gebruikt kan worden. Ik begrijp de zorgvuldigheid van de procedures, maar is er een manier te bedenken voor een noodoplossing, om het ongemak dat we ervaren op te lossen? Het wordt wel een erg langdurig traject voor het vervangen van een brug waar jullie als gemeente het initiatief toe hebben genomen.

Wil jij eens meedenken over een (pragmatische) oplossing?

Half november krijgen we bericht.

Nieuwe brug over pijp 4

De aanvraag voor de vergunning voor de brug is vanmorgen ingediend. We hebben van tevoren gekeken of de berekening en tekening voldoende waren voor de aanvraag.

Dit heeft intern tijd gekost, maar we verwachten nu geen gekke dingen meer met de vergunning

Brug

De termijn van de vergunning is 8 weken. Daarna is er nog een officiële bezwaartermijn van 6 weken.

Maar we verwachten geen bezwaren dus we kunnen in principe starten als de vergunning binnen is. Ik zal de aannemer vragen naar een planning.

Je hebt aangegeven dat de vrijwilligers kunnen helpen met het afvoeren en aanvoeren van het materiaal naar de locatie van de brug.

Tegen die tijd breng ik je in contact met de aannemer.

De Gemeente heeft aangegeven dat eind februari 2025 het vergunning traject is afgerond en dat er dan pas een start gemaakt zal worden met het vervangen de huidige brug door een nieuwe brug.

Op zaterdag 1 februari worden de materialen gebracht en kunnen dan direct doorgebracht worden naar pijp 4 door de vrijwilligers.

Op vrijdag 7-2, komt de aannemer om aan de brug over pijp 4 te beginnen.

Ze zijn er om 07.45u en kunnen dan direct beginnen.

Op dinsdag 11 februari meld Jan; klaar en opgeruimd.

Geschiedenis van de Eendenkooi

1763

Op 29 juni 1763 koopt Reinier van Velddriel de andere helft van de eendenkooi van Hubertus van Roermunt wonende te Amsterdam.

De kooi wordt verkocht door een broer van Hubertus, Johannes Roermunt uit Oss.

De gerechte helfte van een EendeVogelenkooij gelegen onder dese Heerlijckheid Empel ende Meerwijck ter plaatse genaamt de Lege Wilsen, zijnde de kooy groot voor het geheel groot volgens de qouhier vijf mergen ofwel soo groot en kleyn als deselve gelegen is met het aanhorige land daarbij gelegen, met aan de ene zijde den Heijlige Geest te 's Bosch, met aan de andere zijde de lage Wilsen, publicq ende voor voor alle man verkogt de heer reinier van Velddriel wonende te 's Bosch voor de somme van zeven honderd en zeventig gulden.

Met deze koop komt de eendenkooi weer ogedeeld in handen van één eigenaar.

1766

In de notariële archieven van Notaris Versveld (N3450, f 14) bevindt zich een contract van 2 augustus 1766 tussen Maria van den Heuvel, weduwe van Leendert van Esch uit Orthen en

Adolf Orme, inwonende Borger van 's-Hertogenbosch voor het leveren van alle gevangen eenden in haar eendenkooi gelegen te Rosmalen.

Zal gehouden zijn te voldoen voor iedere hondert heele vogels, gerekten 2 halve voor Eenen heelen en vier Talingen mede voor Eenen heele Eene somme van twee en twintig gulden tien stuijvers.

1767

Volgens een extract uit de Resolutie van de Raad van State van 20 maart 1767, blijkt dat *Nicolaas en Arnoldus Verstvelt uit Empel, Petrus Schoneus, Francis van Gulick, Jacobus van de Loo wonenede te 's-Hertogenbosch en Hedrik Slot uit Maren, Eijgenaren van ses geocrooyeerde Vogelkooien gelegen in de polders van het Laagmaal*, zich beklaagd hebben over nadeel en schade toegebracht door kwaad willenden.

Volgens de resolutie mag niemand van het stadsgarnizoen of een van de forten een Vogelkooi beschadigen. (OSA 4122)

1795

Op 7-11-1795 overlijdt Reijnier van Veldriel in de leeftijd van 82 jaar (DTB 190 St Janskerk). Hij heeft twee kinderen. Johannes Josephus en Martina Josephina van Veldriel. Hij laat aan zijn kinderen onder andere de Empelse eendenkooi na.

1796

Op 30-01-1796 machtigt Martina ten overstaan van Notaris Versvelt (N3455) haar broer Johannes, die koopman is in 's-Hertogebosch, om namens haar goederen te mogen verkopen. Op de 29-07-1796 wordt deze machtiging ook geadministreerd bij de Schepenbank in Empel. (R30 folio 18)

Op dezelfde dag dat Josephina haar broer machtigt verkoopt Johannes de eendenkooi mondeling aan Adriaan Hagelaar, lid van de Schepenbank. (R23 f 104)

Een Eend en Vogelskooy gelegen onder deeze Heerlijkheid Empel, ter plaatse genaamd den Leege Wilsen, zijnde de Kooy voor het geheel groot volgens het kohier der verpondingen vijf mergen of wel zoo groot en klijn als deselve geleegeen is met de Landerijen daarbij gehoorenden. Oost, Zuid en West het Geefhuis, Noord de Wetering.

Verkregen uit de erfenis van hun vader Reinier van Veldriel, koopman uit 's-Hertogenbosch, zoo als verklaarden heeft hij mondeling verkocht aan Adriaan Hagelaar, Heemsraad, lid van de Municipaliteit en wonende binnen de Heerlijkheid Empel voor een somme van twee duysend negen honderd en sestig gulden.

In maart van datzelfde jaar verkoopt Adriaan Hagelaar ook grond. (N3455 Notaris Versvelt) *Een allerbest Perceel Hooy of weiland van ouds genaamd Het Vogel-Kooyke groot drie mergens en waarvan eenen Morgen met zeer schoon en zwaar wassende waarde en willige hout in het vrijdom Orthen in het poldertje genaamd het Ertveld, Oost het land Kalverschaar, West den Perskap, zijwaarts de Standt, ten Noorden het land van weduwe Goosen.*

Bevers

Uit filmpjes is gebleken dat er momenteel minimaal 3 volwassen bevers en 2 jongen aanwezig zijn. Bevers planten zich doorgaans vanaf hun derde levensjaar voort. De paring is in januari/februari en na een zwangerschap van ongeveer 3,5 maand worden de jongen geboren. Dit betekent dat volgende maand mei het aantal bevers zal groeien al blijven de jongen nog wel een paar maanden in de burcht

Een bever krijgt gemiddeld drie jongen.

Wanneer mag je bomen snoeien.

Er is geen algemene snoeiregel die geldt voor alle planten. De beste snoeitijd verschilt per soort en dat geldt ook voor de manier waarop je de schaar erin zet. Toch zijn er een aantal snoeifouten die je moet zien te voorkomen – welke boom, struik of plant je ook snoeit.

De 3 grootste snoeifouten zijn;

- 1 Snoeien op het verkeerde moment
- 2 Teveel snoeien
- 3 Niet boven een knop snoeien.
- 4 Snoeischaar niet schoonmaken
- 5 Takken niet schuin afsnoeien

Van november tot februari kan je beginnen met snoeien. Fruitbomen kunnen gesnoeid tot en met maart. Het advies is om dit te doen tussen januari en maart zodat appel-, peren-, kersen- en pruimenbomen weer mooiere vruchten kunnen voortbrengen. Leibomen kunnen in de winter tot in maart gesnoeid worden.

Welke bomen mag je in het voorjaar niet snoeien?

Er zijn bomen die in het voorjaar een sterke sapstroom hebben. Ze gaan 'bloeden' als u in het voorjaar een tak afknijpt. Dit geldt voor de berk, esdoorn, haagbeuk, kastanje en walnoot; de zogenaamde ABC-

bomen. Snoei deze bomen alleen in de zomer (in juni-juli).

Inmiddels is er een instructiekaart knotten gemaakt.

Foto van een na 1 januari geknotte nu bloedende esdoorn

Rondleidingen 13 april

Op zondag 13 april kunt u dit onbekende maar o zo mooie pareltje van 's-Hertogenbosch weer ontdekken in de wijk Maaspoort. De rondleidingen vinden plaats om 10.00, 11.00 en 12.00 uur. Tijdens de rondleiding kunt u genieten van een onverwacht, prachtig stukje natuur.

U krijgt uitleg over de werking van een eendenkooi, het vangen, het beroep van kooiker en kunt u het in 2012 herbouwde kooihuisje bewonderen. Kortom, een uniek kijkje 'achter de schermen' van deze eendenkooi, een cultuurhistorisch natuurmonument uit 1672.

Wie wil dat nu missen?

De Eendenkooi Maaspoort is opgenomen in de Goeden doelengids van 's-Hertogenbosch.

Den Bosch

STEUN LOKAAL **KIES JOUW GOEDE DOEL**

Schenk op s-hertogenbosch.lokalegoededoelengids.nl

LOKALE
GOEDE
DOELEN
GIDS.NL

Weer een vreemde eend in de bijt

Tafeleend

Colofon

Deze nieuwsbrief is een uitgave van De Stichting Eendenkooi Maaspoort.

Redactie: Rut Stokman

Hebt u ideeën, teksten of foto's, graag zenden naar Rut Stokman. E-mail: r.a.m.stokman@home.nl

Doelstelling: De Stichting Eendenkooi Maaspoort is sinds het jaar 2000 bezig met het in stand houden en restauratie van de voormalige "Empelse Kooi". Deze kooi is nu bekend als Eendenkooi Maaspoort in het Burgemeester Van Zwietenpark en is eigendom van de gemeente 's-Hertogenbosch. De stichting heeft een bestuur en voert de werkzaamheden uit met behulp van vrijwilligers. De vrijwilligers wonen vooral in Maaspoort, maar er zijn ook vrijwilligers uit andere wijken en plaatsen uit de omgeving komen. Met restaureren bedoelen we dat we de kooi zoveel mogelijk in de oude staat terugbrengen zodat er gevangen zou kunnen worden zonder dit daadwerkelijk te doen.

Donaties zijn welkom op bankrekeningnummer lid IBAN: NL70 RABO 0144536846, t.n.v. Stichting Eendenkooi Maaspoort te 's-Hertogenbosch.

Bestuur Stichting Eendenkooi Maaspoort:

Rut Stokman:	voorzitter, kooiker
Vacant	penningmeester
Riny van de Pol	secretaris, kooiker
Ton Boudewijns:	algemeen bestuurslid
Jan van den Muijsenberg:	vrijwilligerszaken

Info: www.eendenkooimaaspoort.nl

E-mail: info@eendenkooimaaspoort.nl

Wil je de nieuwsbrief niet meer ontvangen, laat dat dan even weten.